לריכי דאי מהתם הוה אמינא הני מילי חולין. אבל קדשים אימא ליעביד להו תקנתא דליבטיל איסורי הנאה ברובא וניבטיל כי היכי דלא נפסדינהו לגמרי לכולהו [ג]: **ופרכינן וניבטיל ברובא.** [ד] דהא כתיב אחרי רבים להטות [שמות כג]: **וכי תימא חשיבי.** הואיל ודרכן למנות: **כל שדרכו לימנות.** שיש בני אדם המקפידין במניינם [ה] ומוכרין במניינם שנינו דלא בטלי בסמוך בהך משנה דחבילי תילתן שפיר דהא [בהמות] נמי הרבה בני אדם המקפידין [ה] עליהן ומוכרין אותן במנין ואע"פ שיש בני אדם שאין מקפידין כל כך ומוסיפין יתירה או מוכרין העדר יחד: **אלא נמ"ד אם שדרכו לימנות.** שדרכו מיוחד לכך שאין לך אדם דמוסיף עליהן יתירה לנוקה ולא מוכר בלא מנין הני אין דרכן מיוחד למנין שיש המוסיפין [ו] יתירה או מוכרין העדר בלא מנין: **תיובתא.** מין תבלין וחבילין [ז] חשוב מאד שאף טעם העץ שוה לפרי ובלע"ז פינוגר"י: כפ' אלו הן הלוקין (מכות יז.). דקאמר ר"ש אף חטה כברייתה ורבנן ברייתא נשמה חשיבא דמשמע שהדבר תלוי בנשמה והאיכא גיד הנשה רבנן לדבריו דרבי שמעון קאמרי ליה לדידן טבל נאו בריה הוא דלא דמי למפרש אלא לדידך דמדמית חטה לגמלה לא דמי דגמלה בריית נשמה וחשיבא ואע"ג דרבנן גופייהו לא חייבי בהאי טעמא קאמרי ליה הכי והכאי גוונא אשכחן לקמן בפירקין (דף עז.). דאבריו באבני בעלי מומין רבי אליעזר אומר יעלו ויחכ"א לא יעלו ומפרש טעמא דרבי אליעזר משום דכתיב מום בם יא] הוא דלא ילו הא ע"י תערובות ילו והא דקתני רואה אני את בשר בעל מום כאילו הוא עלים לדבריהם דרבנן קאמר להו [ח] אע"ג דרבי אליעזר גופיה לא חייש להאי טעמא דעלים [ט]: **אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר.** תימה מי גרע שור גדול מאת שדרכו למנות הא אפילו תחיכה בעלמא חשיבא את שדרכו למנות משום דאבריו גופייהו לגמרי [כדאמרינן] בפ' גיד הנשה [חולין ק.) וכל הנך י' דבריס דחשיבי את שדרכו [יב] לגאורה בכולהו לא חשיב כשור הגדול ונרבע ועוד מדפריך התם דניתני לגזוז פרך וירמוני באדן ולא פריך מחבילי תלתן משמע דחשיב [יג] כששה דבריס ונראה לפרש דמשום חטאות הנמתות פריך הכא למאן דאמר את שדרכו דמשמע אפי' חטאת העוף לדתניא [יד] בנמס' קיניס (פ"ב מ"ג) אם שפרח מבין המתות ימותו כולן ואע"ג דקתני במתני' זבחים ועוף לאו בכולל זבח הוא מכל מקום מדקתני כל הזבחים משמע אפי' עוף בכולל וא"ת כיון דהני דע"ז כששה דבריס חשיבי אם כן יין נסך דקתני התם היינו חביות סתומות והא תנא ליה גבי ששה דבריס ולא הוה ליה למיתנייה כי היכי דלא חשיב בכרות של בעל הבית משום דתנא ליה גבי ששה דבריס כדמפרש התם ושמא המחיר ביין נסך נאסור אפי' חביות פתוחות משום דחמירא עבודת כוכבים משאר איסורין דמטמאה ותופסת דמיה ועוד נראה דאיצטריך למיתני חביות סתומות משום דיין נסך נפקא לן מדברי קבלה ולא כתיבא איסורה באורייתא ומשמע [טו] דהוי כשתה יינם דרבנן וס"ד דבטל ועוד [טז] אשכחן איסור עבודת כוכבים דקיל דרבי אליעזר דאמר יש פדיון לעבודת כוכבים מה שאין כן בשאר איסורים [יז] והשתא אפשר כל הנהו דע"ז היכי חשיבי כששה דבריס יין נסך משכחת לה בחביות סתומות עבודת כוכבים בטבעות וכוסות דחשיבי ועורות לבונין כשעשה ממנו כלי נאה אי נמי עבודת כוכבים משום דחשיבא לעובדיה וכן עורות לבונין ואי נמי [יח] כדמפרש בירושלמי [ע"ז פ"ה הי"ב] יין נסך ועבודת כוכבים ועורות לבונים על שם לא ידבק בידך מאומה מן החרם [דברים יג] ואיירי אפילו בחביות פתוחות ושמא לא הביא פסוק זה בירושלמי אלא למימרא דמייתי יליפין איסורי הנאה בהני תלת וליפורי מלורע מיירי בליפור דרור גדולים וחשיבי שער גזיר בליפרתא כלאי' בסוף תמורה (דף לד.) שעשה לורת ליפור בכגד [יט] מעשה רוקם משער גזיר ויש עוד אחרים משער [כ] היתר ופטר חמור ובשר בחלב ועגלה ערופה וחולין שנשחטו בעזרה בחתיכות הראויות להתכבד דעליפי מאת שדרכו וחשיבי כאגוזי פרך ואע"ג דאיסורי הנאה ניהו חשיב ראוי להתכבד כיון דאי היתה בטילה היתה ראויה להתכבד הלכך לא בטלה והא דאמרי' בסוף הערל (יבמות פא.): דחתיכה של חטאת טמאה במאה של חטאת טהורה תעלה התם אפי' תתבטל לא חשיב ראוי להתכבד בפני אורחים כהנים דאין מחזיקין טובה זה לזה שכולן שוין כדכתיב (ויקרא ז) לכל בני אהרן תהיה אים כאחיו אבל של חטאת בשל חולין קאמר [כא] התם דלא תעלה דלאו דוקא טהורה בשל חולין דהוא הדין טמאה בשל חולין ובקונטרס פירש ביבמות דטמאה בטהורות תעלה משום דלהפסד מרובה חשבו אבל טהורה בשל חולין הפסד מועט דחזיא לכהנים וזו תימה דכמה איסורי הנאה לא בטלי ולא חיישינן ות"ת אמאי לא חשיב בתמסת ע"ז פרוסה של לחם הפנים וחתיכה של חטאת טמאה וחתיכה של קדשים שמתו וי"ל דבקדשים לא קמיירי ומיהו הוה מצי למתני אבדי אעיר המשתלח למאן דאסר ביומא (דף סז.). וחתיכה של עיר הנדחת ושער של מת דאסרינן בפ"ק דערכין (דף ז:) וקשה מירושלמי לפי מה שפירשתי דהנהו דע"ז עדיפי מאת שדרכו דמשמע התם דלא הוו אלא י' דבריס את שדרכו והכי איתא התם בפ"ב [כב] דמסכת ערלה [ה"ד] דר' יוחנן ור"ל אתפלגון חד אמר י' דבריס מקדשין דברי רבי מאיר פי' י' דבריס השנויים במשנה שכולם את שדרכו ואחרים [כג] אמרו כל הדבריס מקדשין דברי רבי מאיר פי' דכל שדרכו לימנות שנינו [וכר) [כד] דאותם י' דבריס דקאמרי רבי יוחנן דהיינו אותם ששה דבריס דקאמרי רבנן וחבילי תלתן הרי ז' ובגד שנצבע בקליפי ערלה ונתערב באחרים ונודע מלא הסיט בקליפי ערלה ונרגו בבגד ואינו יודע איזהו דבתרוייהו תנן התם [כה] כולן ילקון דברי ר' מאיר ובגד וסיט תרי מילי חשיבי [כו] וסיט חשיב את שדרכו כדאמר התם בירושלמי ואורג מלא הסיט מלמד הבכור בבגד דקתני התם ילקן הבגד קאמר עלה בגמ' [כז] [שם הל"ב] דאית תנא דתני במשנה דברי ר"מ ואית דלא תני דברי ר"מ מאן דתני דברי רבי מאיר אית ליה י' דבריס מקדשים פי' שזו היא העשירית ומאן דלא תני דברי ר"מ מנא ליה י' דבריס מקדשין פי' אותן עשרה דבריס שאמר ר' יוחנן דמקדשי לר"מ דהוו את שדרכו היכן הם ומשני ר"מ כר"ע שמוסיף אף כברות של בעל הבית והשתא מאי קא קשיא ליה הא איכא כל הנהו דע"ז דמיקרבי אפי' לרבנן וכ"ש לר"מ ועוד דאמר בפ"ג דבכורות (דף כה:) דגזזי בכור בעל מום שנתערבו בגזזי חולין אוסרין בכל שהן א"כ הוו את שדרכו לר' יוחנן ושמא לא מיירי בירושלמי אלא באותם דברים השנויים במסכת ערלה באותה משנה אבל אכתי איכא טובא. וביבמות אתרכתי יותר: [ו] **נתערבו באחרות ואחרות באחרות.** ר"מ ל"ג בשום מקום ואחרות באחרות בהך משנה שנשויה בסוף מסכת ערלה ובהנהו דמסכת מדפריך לקמן (דף עד.) על שמואל דאסר בפק ספיקא בעבודת כוכבים מבריתא שמתרת דלא [ז] משכח דקאי כשמואל אלא רבי יהודה שאוסר אפילו בשאר איסורין בפק ספיקא בגון רמוני בדן ושמואל סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ואי הוה גרסינן הכא ובמסכת ע"ז ואחרות באחרות הוה ליה לאיתויי דאייה לשמואל מהנך משניות ולא היה לוחק להבית מבריתא דרבי יהודה ועוד יש לדקדק מגופה דמתניתין דהתם במסכת ערלה (פ"ג מ"ב) גבי בגד שנצבע בקליפי ערלה וגבי מבשיל שנשלו בקליפי ערלה והך דחבילי תלתן דקתני נתערבו באחרים וגבי נודע מלא הסיט בקליפי ערלה ואחרנו בבגד ואינו יודע איזהו וגבי אורג מלא הסיט מלמד בבור בבגד לא קתני נתערבו באחרים והיינו טעמא משום דאם נתערב בשאר בגדים יכול להסיר מכל אחד מלא הסיט ומישתרי מטעם

וליבטלו ברובא. דמטעם ברייה אין לומר דלא בטיל דאע"ג דאבר מן החי חשיב ברייה (חולין קב:) איסור תערובת דהכא לאו משום אבר מן החי אלא שלא שחוט ויאכל משום חטאת המתה ושור הנסקל וכי שחיט ליה אזיל ליה איסור אבר מן החי ואיסור חטאת המתה ושור הנסקל אפי' שלם לא חשיב ברייה כמו נבילה וחלב ודם דלא הוי ברייה ועוף טהור קטן [ח] שלם אם אין בו כזית בשר אין לוקה עליו משום נבילה דלא חשיב ברייה דעוף טמא ודאי חשיב ברייה דכשאסרו הכתוב אסרו בין גדול בין קטן אע"ג דלית ביה כזית אלא כל שהוא בעלמא וכן גיד הנשה חשיב ליה ברייה בפ' גיד הנשה (שם ק.) דכי אמר רחמנא לא תאכל גיד אפילו כל שהוא וכן אבר מן החי חשיב ברייה דטעמא דבריה משום דהוי כאילו פירש [ט] בין גדול ובין קטן כדמוכח פ"ג דשבועות (דף כא:) דאמר רי"ש אף חטה כבריתה ורבנן ברייתא נשמה חשיבא חטה לא חשיבא דמשמע שהדבר תלוי בנשמה והאיכא גיד הנשה רבנן לדבריו דרבי שמעון קאמרי ליה לדידן טבל נאו בריה הוא דלא דמי למפרש אלא לדידך דמדמית חטה לגמלה לא דמי דגמלה בריית נשמה וחשיבא ואע"ג דרבנן גופייהו לא חייבי בהאי טעמא קאמרי ליה הכי והכאי גוונא אשכחן לקמן בפירקין (דף עז.). דאבריו באבני בעלי מומין רבי אליעזר אומר יעלו וחכ"א לא יעלו ומפרש טעמא דרבי אליעזר משום דכתיב מום בם יא] הוא דלא ילו הא ע"י תערובות ילו והא דקתני רואה אני את בשר בעל מום כאילו הוא עלים לדבריהם דרבנן קאמר להו [ח] אע"ג דרבי אליעזר גופיה לא חייש להאי טעמא דעלים [ט]: **אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר.** תימה מי גרע שור גדול מאת שדרכו למנות הא אפילו תחיכה בעלמא חשיבא את שדרכו למנות משום דאבריו גופייהו לגמרי [כדאמרינן] בפ' גיד הנשה (חולין ק.) וכל הנך י' דבריס דחשיבי את שדרכו [יב] לגאורה בכולהו לא חשיב כשור הגדול ועוד דבפ' בתרא דע"ז [דף עד.) חשיב שור הנסקל ואמרי' התם האי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסור נאורייתא ומשמע [טו] דהוי כשתה יינם דרבנן וס"ד דבטל ועוד [טז] אשכחן איסור עבודת כוכבים דקיל דרבי אליעזר דאמר יש פדיון לעבודת כוכבים מה שאין כן בשאר איסורים [יז] והשתא אפשר כל הנהו דע"ז היכי חשיבי כששה דבריס יין נסך משכחת לה בחביות סתומות עבודת כוכבים בטבעות וכוסות דחשיבי ועורות לבונין כשעשה ממנו כלי נאה אי נמי עבודת כוכבים משום דחשיבא לעובדיה וכן עורות לבונין ואי נמי [יח] כדמפרש בירושלמי [ע"ז פ"ה הי"ב] יין נסך ועבודת כוכבים ועורות לבונים על שם לא ידבק בידך מאומה מן החרם [דברים יג] ואיירי אפילו בחביות פתוחות ושמא לא הביא פסוק זה בירושלמי אלא למימרא דמייתי יליפין איסורי הנאה בהני תלת וליפורי מלורע מיירי בליפור דרור גדולים וחשיבי שער גזיר בליפרתא כלאי' בסוף תמורה (דף לד.) שעשה לורת ליפור בכגד [יט] מעשה רוקם משער גזיר ויש עוד אחרים משער [כ] היתר ופטר חמור ובשר בחלב ועגלה ערופה וחולין שנשחטו בעזרה בחתיכות הראויות להתכבד דעליפי מאת שדרכו וחשיבי כאגוזי פרך ואע"ג דאיסורי הנאה ניהו חשיב ראוי להתכבד כיון דאי היתה בטילה היתה ראויה להתכבד הלכך לא בטלה והא דאמרי' בסוף הערל (יבמות פא.): דחתיכה של חטאת טמאה במאה של חטאת טהורה תעלה התם אפי' תתבטל לא חשיב ראוי להתכבד בפני אורחים כהנים דאין מחזיקין טובה זה לזה שכולן שוין כדכתיב (ויקרא ז) לכל בני אהרן תהיה אים כאחיו אבל של חטאת בשל חולין קאמר [כא] התם דלא תעלה דלאו דוקא טהורה בשל חולין דהוא הדין טמאה בשל חולין ובקונטרס פירש ביבמות דטמאה בטהורות תעלה משום דלהפסד מרובה חשבו אבל טהורה בשל חולין הפסד מועט דחזיא לכהנים וזו תימה דכמה איסורי הנאה לא בטלי ולא חיישינן ות"ת אמאי לא חשיב בתמסת ע"ז פרוסה של לחם הפנים וחתיכה של חטאת טמאה וחתיכה של קדשים שמתו וי"ל דבקדשים לא קמיירי ומיהו הוה מצי למתני אבדי אעיר המשתלח למאן דאסר ביומא (דף סז.). וחתיכה של עיר הנדחת ושער של מת דאסרינן בפ"ק דערכין (דף ז:) וקשה מירושלמי לפי מה שפירשתי דהנהו דע"ז עדיפי מאת שדרכו דמשמע התם דלא הוו אלא י' דבריס את שדרכו והכי איתא התם בפ"ב [כב] דמסכת ערלה [ה"ד] דר' יוחנן ור"ל אתפלגון חד אמר י' דבריס מקדשין דברי רבי מאיר פי' י' דבריס השנויים במשנה שכולם את שדרכו ואחרים [כג] אמרו כל הדבריס מקדשין דברי רבי מאיר פי' דכל שדרכו לימנות שנינו [וכר) [כד] דאותם י' דבריס דקאמרי רבי יוחנן דהיינו אותם ששה דבריס דקאמרי רבנן וחבילי תלתן הרי ז' ובגד שנצבע בקליפי ערלה ונתערב באחרים ונודע מלא הסיט בקליפי ערלה ואחרנו בבגד ואינו יודע איזהו דבתרוייהו תנן התם [כה] כולן ילקון דברי ר' מאיר ובגד וסיט תרי מילי חשיבי [כו] וסיט חשיב את שדרכו כדאמר התם בירושלמי ואורג מלא הסיט מלמד הבכור בבגד דקתני התם ילקן הבגד קאמר עלה בגמ' [כז] [שם הל"ב] דאית תנא דתני במשנה דברי ר"מ ואית דלא תני דברי ר"מ מאן דתני דברי רבי מאיר אית ליה י' דבריס מקדשים פי' שזו היא העשירית ומאן דלא תני דברי ר"מ מנא ליה י' דבריס מקדשין פי' אותן עשרה דבריס שאמר ר' יוחנן דמקדשי לר"מ דהוו את שדרכו היכן הם ומשני ר"מ כר"ע שמוסיף אף כברות של בעל הבית והשתא מאי קא קשיא ליה הא איכא כל הנהו דע"ז דמיקרבי אפי' לרבנן וכ"ש לר"מ ועוד דאמר בפ"ג דבכורות (דף כה:) דגזזי בכור בעל מום שנתערבו בגזזי חולין אוסרין בכל שהן א"כ הוו את שדרכו לר' יוחנן ושמא לא מיירי בירושלמי אלא באותם דברים השנויים במסכת ערלה באותה משנה אבל אכתי איכא טובא. וביבמות אתרכתי יותר:

[ו] **נתערבו באחרות ואחרות באחרות.** ר"מ ל"ג בשום מקום ואחרות באחרות בהך משנה שנשויה בסוף מסכת ערלה ובהנהו דמסכת

ע"ז בסוף פרק כל הלוקין גבי אפר בו את הפת כו' וגבי בגד שנצבע בקליפי ערלה ובכמה מקומות כיוצא בהנו

מדפריך לקמן (דף עד.) על שמואל דאסר בפק ספיקא בעבודת כוכבים מבריתא שמתרת דלא [ז] משכח דקאי כשמואל אלא רבי יהודה שאוסר אפילו בשאר איסורין בפק ספיקא בגון רמוני בדן ושמואל סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ואי הוה גרסינן הכא ובמסכת ע"ז ואחרות באחרות הוה ליה לאיתויי דאייה לשמואל מהנך משניות ולא היה לוחק להבית מבריתא דרבי יהודה ועוד יש לדקדק מגופה דמתניתין דהתם במסכת ערלה (פ"ג מ"ב) גבי בגד שנצבע בקליפי ערלה וגבי מבשיל שנשלו בקליפי ערלה והך דחבילי תלתן דקתני נתערבו באחרים וגבי נודע מלא הסיט בקליפי ערלה ואחרנו בבגד ואינו יודע איזהו וגבי אורג מלא הסיט ומישתרי מטעם בבור בבגד לא קתני נתערבו באחרים והיינו טעמא משום דאם נתערב בשאר בגדים יכול להסיר מכל אחד מלא הסיט ומישתרי מטעם

מסורת הש"ס

פ) חולין ק. ביצה ג:, ג) ערלה פ"ג מ"ב כילה ג: יבמות פא. ועי' ירושי' תרומות פ"ד ה"ז, ערלה פ"ג ה"ד, ג) עי' חולין יא., ד) [ע"ע תו' חולין לו. ד"ה מאי טעמא], ה) ערלה פ"ג מ"א, ו) שייך לע"ב.

שינויי נוסחאות

א) הוה אמינא ה"מ חולין אבל קדשים אימא לא כל"ל (שמכ"י): ב) גי' ס"ר הני דאיסורי הנאה נינהו אבל הנך דלאו איסורי הנאה נינהו אימא לא ואי מהכא הו"א ה"מ קדשים דמאיסא אבל להדיוט אימא אפילו איסורי הנאה ליבטלו ברובא צריכי (ש"מ): ג) ר' ס"ל בעמ' הקודש אות כא: ד) ל"ל במנינים ומונין אותה למכור במנין. כל"ל והס"ד ומה"ד שנינו (שמכ"י). ול"ל שנינו בסמוך דלא בטלי (באה"מ): ה) מקפידין (ד"ה): ו) המוסיפין ללוקה יתירה (ש"מ): ז) ל"ל וחשובין מאד [ומיכם וחבילין ממקן] (צ"ק): ח) ל"ל ואפילו שלם (ב"ש): ט) פירש הכתוב שלא תאכל בין וכו' כל"ל (צ"ק עפ"י תוס' חולין צו ע"א ד"ה מאי): י) בל"ק נוסף פירוש שאמר שבועה שלא אוכל כל שהוא. וכ"ה בתוס' חולין סט: יא) ל"ל בם בם (ב"ש): יב) שדרכו ליכא בכולהו דחשיב כשור הגדול כל"ל (ב"ש): יג) נל"ל דחשיב החשובין כששה (באה"מ): יד) ל"ל כדתנן (ב"ש): טו) ל"ל ועוד משום סתם יינן (חי"ג וכנע"ז בש"מ). וכוח מיכון אחר. ולשון תוס' יבמות פא ע"ב ואומר ר"י דאיצטריך לאשמועינ' דמחמרינן ביין נסך ואע"ג דלא כתיב איסוריה באורייתא אלא מדברי קבלה. או שמא אשמועינ' דדוקא ביין נסך מחמרינן ולא בסתם יינן. ואם בסתם יינן הוי דינא הכי כ"ש דאיצטריך לאשמועינ' משום סתם יינן: טז) ועוד יז) בש"מ נוסף ולאפוקי מדידיה תנא ליה התם: יח) לשון הכ"מ בערלה ועוד אפשר דיי"נ אפי' בפתוחות אוסר בכל שהו ומפ' בירושלמי כו' מן החרם. משמע שזה גורם להם להחשב לאסור בשיעור מועט כו' ומיהו שמא לא מיתוקמא אלא משום דמינה נפקא לן איסור הנאה כו': יט) ל"ל בבגד (ש"מ וצ"ק): כ) הנוסי' שלפנינו כרוב ומש"ש בל"ק דאי לא לא היו עוד מעבר של היתר, מ"כ הו"ל למשלפיה לגל איסור. ע"ש. ובח"ג הביא נ"א משעיר המשתלח: כא) דקאמר וכו' לאו דוקא כל"ל (צ"ק): כב) נ"מ בפ' בתרא (יפ"ת): כג) ל"ל וחד אמר (צ"ק, כי"ב): כד) ל"ל ומסתבר (ש"מ וצ"ק): כה) חשיבי הרי תשעה ואורג מלא כו' כל"ל והסתר ממקק (צ"ק): כו) בירושלמי (צ"ק): כז) ל"ל ולא (צ"ק): כח) הנוסח הנדפס הוא מש"מ. נ"מ כל אחד יקרב לשם מי שהוא וכשיקרבו יאמר הרי הוא לשם בעלים שלו (כי"ר). נ"מ כל אחד ואחד לשם מי שהוא ולא יזכיר שם אחד (כי"פ). ועי' תוס' ומתו"ט מ"ב: כט) דיבור זה הוא מהש"מ, וכנכתה"י שלפנינו ליתא:

שיטה מקובצת

והוה אמינא ה"מ לחולין דליכא פסידא. כלומר דלא חיישינן לספיקא דמולין הואיל דליכא הספיקא דהקדש אבל לגבוה דאיכא הספיקא דהקדש אימא לא לגזור ליבטלו משום הספיקא דקדשים. וא"ת אכתי [אין] הוה אמרינן ליבטלו לכו דהא אמעינן ליה מהסיגא דקתני איסורין בכל שהוא שאין מועיל ליקרב וא"כ מאי קמ"ל מתני' דהכא אי לענין איסור הסדיוט מהסיגא דעבודה זרה ואי משום איסורא דקדשים מהסיגא דתמורה אמעינן לה. וי"ל כדפ"ש דה"ק אימא לא בספיקאו לגולמא לא יקרבו אלא נעשה מקנה לבעל בהקדש ומיהו איסור דגבי גבוה אין לו ביטול ולא יקרבו אלא ישכחו לדיוט כדפי', קמ"ל דימותו ואין להן מקנה: **וניבטלו ברובא.** וא"ת והא ברייה היא וקי"ל דבריה אינה בטילה מידי דהוי אגיד הנשה ועוף טמא דגי טמא דלא בטילי וי"ל דלא קרינן בריה אלא היכא שאיסור עליו משעת בריאתו כגון גיד הנשה ועוף טמא דגי טמא דמשעת בריאתן הן נאסרין ולכך בריה הן ולא בטילי, אבל הכא גבי שור הנסקל דאיסור עליו משעת בריאתו לא קרינן ליה בריה. ולא נהיגא שהרי עולה בטילה בחתר ומחתים והוי בריה שהרי האיסור עליה משעת בריאתה. לכך נראה דאע"ג דבעלי חיים ניתנו מ"מ לא חשיב בריה משום דגבי בעינן שמוש עליו מבריאתו ואינו משמשה לעולם אף לאחר מיתה כגון תחיכה דעוף טמא אפילו לאחר מיתה דאיסורא הוא לי אחיכת בשר וכיון דשם בשר עליו אף לאחר מיתה (הייטו) [הוי] בריה, וכן תחיכת גב טמא וכן גיד שמו גיד בין המחיים בין לאחר מיתה, וכן שרץ נמי שמו עליו לאחר מיתה, אבל הכא בבהמה שמתה אין שמה המחיים עליה לאחר מיתה אלא נבילה שמה ולכך אמרינן דאינו בריה, והטעם הייטו משום דבבשר וגיד טמא ושרץ דאיסורייהו אינו על ידי מעשה אלא כך אמרו בלא שום מעשה כמו שאמר רחמנא ולפיכך אין איסור שמם מקפיע מעליהם כלל אף לאחר מיתה, אבל הכא גבי שור הנסקל ואיגר דאיסורייהו בא על ידי מעשה הלכך משמשה שמם לאחר מיתה. ובמס' חולין אתרכתי: **אלא** לס"ד **את שדרכו לימנות שנינו.** ופעמים שאדם מוכר כל עדרו גדולים וקטנים כאחד. משמע דשור הנסקל לא חשיב את שדרכו לימנות, וקשה דבפ"ב דע"ז [דף עד.), תנן אלו אסורין ואוסרין בכל שהו, וחשיב שור הנסקל, ומפיק בגמרא (שם) דבגי כולהו משום דהוי דבר שבמנין דקאמר התם האי תנא אית ליה תרתי כו', אלמא ש"מ דחשיב ליה את שדרכו. וי"ל דתם ע"ז דשור הנסקל לא חשיב את שדרכו, והכיא דע"ז מייתי לאחר שהטיה בתחיכה אל שור הנסקל ומטעם עשויה להתכבד הוא דכן כולהו דהתם [קדשים מה]אי טעמא בשת שדרכו ולכך קרי ליה התם דבר שבמנין. ולהיא מדקתני התם בשר בחלב, והתם תני תחיכה אוכל, ואי משום דהוי איסור הנאה הא משמע בגמרא גבי עולה משום דאיסורי הנאה לא חשיבה ובטילה. אלא ר"ל דתחיכה בלוגה מתלב דעשויה להתכבד הוא אבל הכא [בגיד] שור הנסקל שנתערב מי ובלי מינו דאי לאחר מיתה לא חשיב ליה דאיסורי הנאה. אלא דאיכא דאיסורא דאע"ג דהוי איסורא דקדשים אבל אי לאחר מיתה לא חשיב ליה דאיסורא דקדשים. ור"ת פירש בענמא (הוא יז שלא) דעשוי להתכבד [אם] אינו אסור אלא בעשוי להתכבד אע"ג דאיכא דאיסורא דקדשים. ומיהו אכתי אינו אסור אלא בעשוי להתכבד אע"ג דעל ידי תיקון עשויה להתכבד, ומש"ש תיר ר"ת תרגולת אחת נבילה שנתערבה בחתיכות [כשיריות] בעורה בטלתה ואמר שבטלתה בדוב לפי שאינה עתה רואיה להתכבד כמו שהיא עתה בטלתה, ואע"ג דע"י תיקון מועט עשויה להתכבד. וכן הלכה למעשה:

גליון הש"ם

[תוס' ד"ה וליבטלו וכו' אע"ג דרבי אליעזר נופיה לא חייש לחאי מעמא דעצים. ועי"ע עתוס' דף לח ע"א מתוס' ד"ה מי אתה מודה וכו' ועי' לקמן דף קיא ע"א בתוס' ד"ה וכי תניא וכו']:

מוסף רש"י

שנתערבו בחטאות המתות, דמשמע ג' מן הזבחים נתערב בהרבה חטאות המתות, ואפי' ג' דאיסור כרבות לאיסור כולן ימותו, ומאי אפי' דקתמר, פסיטא לן דכ"ש דכי הוי איסורא יותר טפי לגבי היתר פסיטא דימותו, דהא איסור רוצה: שנתערבו בהן חטאות המתות. שנתערב בהן ג' מחטאות המתות, דמשמע דחדא חטאת נתערבה בזבחים כשהיו הרבה, ואפי' אחת לאיסור כרוצה לאיסור כולן ימותו ולא בטיל בהדי גייסיהו: אוסרין בכל שהן. אפי' נתערבו אחד באלף כולן אסורין למזבח אם אינו ניכר: הני מילי לגבוה. דלגבוה אמרו ומש"ה לא בטלי וירבו עד שיתמלאו וילכלכו ההדיוט, אבל מילתא דלהדיוט נמי אסורה אימא מילתא דלהדיוט לא נבטל, קמ"ל דאפי' לגבי הדיוט לא בטיל, דאי בטיל לימא ירבו עד שיומנו וידבו וילכלכו הדיוט: הני הוא. חטאות המתות ושור הנסקל: דאיסורי הנאה נינהו. ומש"ה חשיבי לא בטלי: אבל הני. דמתני' רוצע ונרבע דמומרין לאסילה להדיוט, דבהכי עבקינן מרבע לא נרבע ע"פ ע"א לאיסה נסקלת בכך, לו שהבעלים הודו ומודה בקנס פטור, אימא ליבטלו קמ"ל תמני': דהדיוט נמי תנא ליה. דאפילו בחולין ממש לא בטלי בכותב בע"ז וכל הנך (תמורה כח.) ואוסרין בכ"ש. כל מקום שנתערבו שם אפי' אחד באלף לא בטיל ואוסרין את כולן: יין נסך. חביות בתלף חביות: ועבודת כוכבים. לוהה שעבדוה ונתערבה בתלף לוהות שאינן עבודת כוכבים (ע"ז עד.): כל שדרכו לימנות שנינו. משמע כל דבר שיש בני אדם המקפידין עליו מפני חשיבותו למוכרו במנין (ביצה ג.) **את שדרכו לימנות שנינו.** שעשאו מיוחד למנין (יבמות פא.). מיוחד למנין הוא דלא בטל, כגון תבלין, אבל דבר העשוי ליתן לאומה אע"פ שנמכר בשאינו לפעמים בטל (חולין ק.). דמשמע שהמיוחד לכך שאין אדם מוכרו כאומה (ביצה שם):

לעזי רש"י

פינוגר"י. חילבה (גרגרנית יוונית, צמח המשמש לתבלין).

ליקוטים

תלתן. חולבא בלשון ישמעאל והוא מן הזדעוניין כמין עדשים והוא מר בתחילתו, וכששורין אותו במים נמתק. (עיון ע' תלתן)

נוסחאות רש"י כת"י

ויביא בדמי היפה שבכם מאומו ממון. אם חטאת המעלה ואם עולה עולה ויקח מעות כשיעור דמי היפה שבכולן ויאמר כל מקום שהוא הזבח יהא מחוללו על מעות הללו: **נתערבו.** זבח אחד: **בחולין.** כשרים הרבה: **ימכרו החולין לגיליי אומו ממון.** ממלאו כלם קדשים וממון אחד אלא שאין ידוע מי בעליו אל כל אחד ואחד שהרי הזבח הראשון שם בעליו עליו ואין ידוע איזהו ומקנתן שויה במשגתיו: **קדשים נקדשים מין במינו.** חטאת בחטאת עולה בעולה

אלא שהן של בעלים הרבה: **יקרב.** כל בה] אחד ואחד לשם מי שהוא כשיקריבנו יאמר הרי הוא לשם בעליו ולא חכיר עליו שם אחר: **מין בשאינו מינו.** כגון עולה בחטאת בט]: **יעבו.** שאי אפשר בהקרבה שתלוקין בתחן דמן לו בתלכלכן לו בהקטרתן שזה כליו חה נאכל: **נעבדנו בכולו ונעבד.** שאין להן פדיון שתחול קדושתן על הבשרן ויצאו הן לחולין אלא נאכלין במומן המדינה מלון ירעו עד שיומנו ויאמר כל מקום שהוא הזבח יהא מחוללו על מעות הללו ומותרין בתכילה ובלבד שיתלבלו בתורת מעבר ובכור שלא יחמכו בתיעלין ולא ישקלו בלוטות ולא ישקלו בלוטות ולא ימכרו הזבח ויקח הדיוט לא בטל, דאי בטיל לימא ירעו עד שיומנו וידבו וילכלכו הדיוט: הני הוא. חטאות המתות ושור הנסקל: דאיסורי הנאה נינהו. ומש"ה חשיבי לא בטלי: אבל הני. דמתני' רוצע ונרבע דמומרין לאסילה להדיוט, דבהכי עבקינן מרבע לא נרבע ע"פ ע"א לאיסה נסקלת בכך, אי חטאת ועולה מתעברין כגון שעיר בשעיר עולה נדבה וכל שכן חטאות ושלמים שהכל קרב שלמים בין זכרים ובין נקבות וכן אין עולת נדבה בחטאת: **מאי אפילו.** כיון דרובא דאיסורא כל שכן דימותו: **שנתערבו בהן כו'.** מד איסור בריבוא דהיתרא: **כל האסורין.** במסכת תמורה: **הני מילי לגבוה.** כולן הבעיין שם אינם אסורים אלא לגבוה ומותרין להדיוט על ידי מיאוס אבל מתניתין דקתני יעמוד אפילו להדיוט נמי מתניתין אימא בעבדנו בכולו לגבוה ואפילו לגבוה: **הני מילי הנאה נמי תנא ליה הכא.** אלא בטלי לגבוה דקתני מתניתין נתערבו בריבוא ונרבע כו' ולמה לי למתניה התם: ומשני **מי קתני.** מתניתין גבי רוצע ונרבע בכמה הן אסורין דילמא בטלי במאה או במתאים הילכך אינטריך דתמוהיה דקתני בכל שהן ואפילו בריבוא: ה"ג **כל שהן הפסד קתני:** ונ**יתני הא.** דתמוהיה ולא ניתני הא דזבחים: **מקנתא אינטריכא ליה.** דהתם תני אוסרין בכל שהן ולא קתני מקנתא והכא תני מקנתא ירעו עד שיומנו: **דהדיוט נמי תנא ליה.** במסכת ע"ז דאפילו מידי דלהדיוט מיתסר לא בטיל בריבוא ולמה לי למיתני הכא חטאות המתות ושור הנסקל: ע"כ מעמ' קודם

לריכי. דאי מהתם הוה אמינא הני מילי חולין אבל קדשים אימא לא אלא אם כן יש בהם מום אינו בטל בריבוא ואם כן אינו מקריב אלא לגבוה ולא לדיוט דמדמית חטה לגמלה לא דמי דגמלה בריית נשמה וחשיבא ואע"ג דרבנן גופייהו לא חייבי בהאי טעמא קאמרי ליה הכי והכאי גוונא אשכחן לקמן בפירקין (דף עז.). דאבריו באבני בעלי מומין רבי אליעזר אומר יעלו וחכ"א לא יעלו ומפרש טעמא דרבי אליעזר משום דכתיב מום בם יא] הוא דלא ילו הא ע"י תערובות ילו והא דקתני רואה אני את בשר בעל מום כאילו הוא עלים לדבריהם דרבנן קאמר להו [ח] אע"ג דרבי אליעזר גופיה לא חייש להאי טעמא דעלים [ט]: **אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר.** תימה מי גרע שור גדול מאת שדרכו למנות הא אפילו תחיכה בעלמא חשיבא את שדרכו למנות משום דאבריו גופייהו לגמרי [כדאמרינן] בפ' גיד הנשה (חולין ק.) וכל הנך י' דבריס דחשיבי את שדרכו [יב] לגאורה בכולהו לא חשיב כשור הגדול ועוד דבפ' בתרא דע"ז [דף עד.) חשיב שור הנסקל ואמרי' התם האי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסור נאורייתא ומשמע [טו] דהוי כשתה יינם דרבנן וס"ד דבטל ועוד [טז] אשכחן איסור עבודת כוכבים דקיל דרבי אליעזר דאמר יש פדיון לעבודת כוכבים מה שאין כן בשאר איסורים [יז] והשתא אפשר כל הנהו דע"ז היכי חשיבי כששה דבריס יין נסך משכחת לה בחביות סתומות עבודת כוכבים בטבעות וכוסות דחשיבי ועורות לבונין כשעשה ממנו כלי נאה אי נמי עבודת כוכבים משום דחשיבא לעובדיה וכן עורות לבונין ואי נמי [יח] כדמפרש בירושלמי [ע"ז פ"ה הי"ב] יין נסך ועבודת כוכבים ועורות לבונים על שם לא ידבק בידך מאומה מן החרם [דברים יג] ואיירי אפילו בח